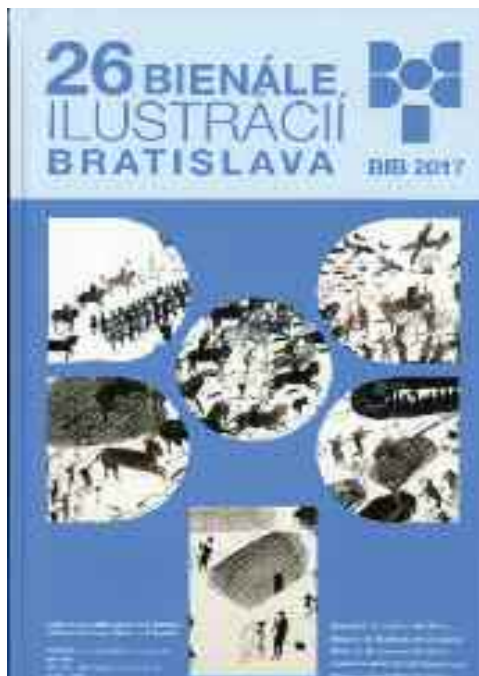

A Szlovák Nemzeti Múzeum bejárata

A 26. BIB katalógusának borítólapja

A BIB sajtótájékoztatója az elnökséggel

A BIB
sajítótájékoztatójának
részteveői
– művészek,
kiállítók, újságírók,
szerkesztők

A BIB egyik plakátja

Kiállítás-részlet

Kiállítás-részlet

Silvester Lavrík

TÉRDEN ÁLLVA

BIB – 2017

Amióta tudatosan úgy tekintek az illusztrációra, mint a könyv integráns részére, tehát legalább negyven éve, azóta az őszök, amelyek egyéb tápláló termények mellett arany almákat is érlelnek, mindig várakozással töltenek el: örömteli meglepetéseket remélek. Hagyományosan az Illusztrációk Pozsonyi Biennáléja (Bienále ilustrácií Bratislava, BIB) elnevezésű kiállításon keresem őket. Az idei ősz sem jelentett kivételt. Elmentem a kiállításra. Megszokásból először a Szlovák Nemzeti Felkelés tere¹ felé iramodtam. Ott azonban másfelé irányítottak: a Vajanský rakpartra². Kimentem, és ... zavart voltam? Talán. Vagy inkább elképedtem? Egészen bizonyos, hogy a gondolataimba mélyedtem és nyugtalan voltam.

Ami a Grand Prix BIB elnevezésű fődíjat és a BIB Aranyalmáit illeti, a legcsekélyebb kifogásom sincs az ellen, ahogy a nemzetközi zsűri ebben az évben döntött. A díjazott illusztrációk finom vonalvezetése, tompított színvilága, sűrű atmoszférája, a választott képzőművészeti technika könnyed alkalmazása, az ösztönző erejű jelszerűség és a művekből áradó asszociatív erő nagyszerű benyomást tett rám. Nem értettem maradéktalanul a könyvkiadóknak odaítélt díjakat: a kiadók azokkal az illusztrációkkal kerültek egy csoportba, amelyeket ugyanúgy mutatnak be, mint az „önmagukért játszó” képeket, de azt mondtam magamban, hogy nem muszáj mindent értenem, és csak legyintettem a szóban forgó díjakra. Lehet, hogy diplomáciai megfontolások állnak a háttérben, lehet, hogy érdekem, amelyeket a gyalogos perspektívájából nem látok: de tessék, parancsoljanak. A díjakat, amelyek révén a laikus közönség is hallhatta hangját (a Főpolgármester Díja, a Gyermekzsűri díja), talán nem is kell kommentálni.

Ugyanúgy a marketing eszközei, mint mindenféle más: de muszáj elmondani róluk, hogy az olcsóság árad belőlük. Az olyan értelemben vett olcsóság, hogy a rövidebb utat választják, illetve rövidítések révén teszik lehetővé, hogy a kiállítás, mint sajátos rendezvény társadalmi hatásának vetületeit fellelteni igyekvő szervezők jótékonyak lehessenek vagy engedelményeket tehessenek. Az engedelmények pedig oly módon illenek ehhez a nagyszabású, világszerte nevet szerzett tárlathoz, mint a szórólapok osztogatása az eladásra kínált luxuskarórákhoz.

Az idei Biennáléről írt értékelésemnek a zsűri munkáját érintő részét egy megállapítással zárom: annak ellenére, hogy én talán nagyobb figyelmet szenteltem volna a spanyol, észt vagy finn anyagnak, személyes archívumomba azt könyvelhetem el, hogy a szakmai zsűri a díjazottak kiválasztásánál – az én szemszögemből – egy esetben sem hibázott. Arra hangolódott rá, ami az illusztráció műfajában számomra is fontos, és lelkiismeretesen, felelősségteljesen dolgozott. Ezen túlmenően örömmel állapítom meg, hogy a digitális grafikai technikák lehetőségeinek tüntető bemutatása ugyanolyan gyorsan kiment a divatból, mint amilyen gyorsasággal egy ideje divatossá vált, s nem okozott a divatnak semmilyen helyrehozhatatlan kárt, mi több: szerencsésebb esetekben gazdagította is. Ily módon ismét az alkotókészség, a mesterségbeli jártasság, az egyéni leleményesség jutott főszerphez, amelyeket az emberi tényezőt megjelenítő képzőművészeti eljárások tettek jelenlővé.

Már előrebocsátottam, hogy a spanyol anyag teljes egészében hatással volt rám, s a dánok, finnek és észtek is felkeltették a figyelmemet – különösképpen

1 Námestie slovenského národného povstania; Pozsony belvárosának főtere.

2 Vajanského nábrežie; itt található a 2017. évi BIB-nek otthont adó Szlovák Nemzeti Múzeum (Slovenské národné múzeum).

Nasztya Kovalenko – Oroszország

Laura Merz – Finnország

Roger Olmos – Spanyolország

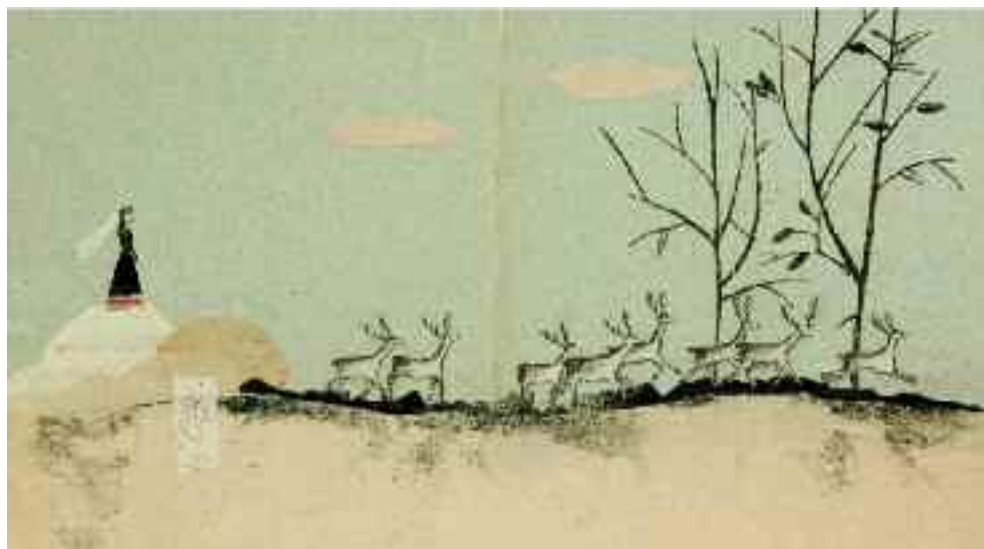
Martina Matlovičová
- Szlovákia

Juraj Martiška
- Szlovákia

Daniela Olejníková –
Szlovákia/Aranyalma

Narges Mohamadi
- Irán/Aranyalma

Maki Arai
- Japán/Aranyalma

Rofusz Kinga
- Magyarország

Hanne Kvist (Dánia), Laura Merz (Finnország) és Roger Olmos (Spanyolország), akiket magánhasználatra a „kállaystákhöz”³ soroltam. Az oroszoknál meglepődve tapasztaltam, hogy már nem ragaszkodnak olyan csökönyösen a rajzosságához, mint ahogy hagyományosan szoktak – Nasztya Kovalenkót említhetem ennek példájaként. Ellenben a szerbeknél a rajzosság iránti vonzalom még nem múlt el. Ami a szlovák részvételt illeti, nem akarok olybá tűnni, mint a morgoló és öregedő róka, amelyeknek már nem akarózik az új szőlő után nyújtózkodni, de mi tagadás, csak a jó öreg Juraj Martiška⁴ kezének munkája váltott ki belőlem érzelmeket. Az ő esetében a feltételezett eredmény biztonságában mégiscsak elegendő új és kellemes benyomást szereztem. És Martina Matlovičová⁵ sem okozott csalódást, jóllehet idei kiállítási anyagában kissé fölöslegesen érződött Ondrej Zimka⁶ hatása. Megállok egy pillanatra az Egyesült Államokból és Svédországból érkezett anyagnál. Tekintettel arra, hogy a nevezett országokban mekkora könyvtermés szolgálja a gyerekeket, mindkét anyagról elmondható, hogy nem csupán nem voltak reprezentatívak, hanem a New York-i vagy stockholmi könyvesboltokban ismételten látott nagyszerű könyvek tucatjaira visszagondolva az is megállapítható róluk, hogy számbeli csekélységükkel is már-már a BIB tüntető lebecsülését nyilvánították ki. S bár amit mondani fogok, akár kuvikolásnak is tűnhet, nem tudok szabadulni egy nyomasztó elképzeléstől. Lehetséges, hogy az említett országok magatartása azt vetíti előre, hogy az IBBY nemzeti szekciói milyen magatartást fognak tanúsítani a közelebbi vagy távolabbi jövőben. Amikor idén látogatást tettem a Vajanský rakparton, különálló fejezetnek bizonyult számomra a kiállítás svájci része. Egészként egyáltalán nem kápráztatott el: Pascal Küng nagy méretű munkái érzéletesen sántikálva követik a rajz

szempontjából megoldatlan, realisztikusan leíró portrékat, s az A2-es formátumú, dekoratív felfogású maradék teljesíti be a romlást: nos, mindez nem válik sem az alkotó, sem Svájc, sem a kiállítás dicsőségére. Nyilvánvaló tehát, hogy az IBBY, az UNESCO, az ENSZ és a meghatározó szerepű nagyhatalmak iránti viszony tekintetében a szervezők oldalán vannak még tartalékok – hogy olyan nyelven fogalmazzunk, amelyet csak a kongresszusi turisztika kedvelői értenek meg.

Ezek a körülmények említést sem érdemelnének, de hozzájuk érve s az említetteket azzal kombinálva, amit a BIB nevezési mechanizmusáról a katalógusban olvastam, óhatatlanul muszáj feltennem néhány nyugtalanító kérdést. Maguk a szervezők is, miközben örömmel állapították meg, hogy a kiállító országok és a munkáikat bemutató illusztrátorok terén idén rekordot értek el, ismételten felsóhajtottak, hogy nem bánának, ha egyik-másik, az illusztráció terén inspiratív ország kollektíói gyarapodnának. Tudatosíthatjuk például, hogy a gyermek- és ifjúsági irodalomra fordított figyelem terén hozzánk képest jó néhány lóhosszal előbbre tartó norvégok teljesen hiányoztak. Lehet, hogy a kétely férgé kissé mélyebbre is fúrhatná magát, és a fél évszázaddal ezelőtt még bizonyára progresszív és hasznos formátum és mechanizmus iránti tisztelet dacára is messzebbre ható következtetésekre juthatnánk. Senkinek sem kívánok tanácsokat adni, de bárhogy is töröm a fejem, egyetlen olyan színvonalas versenyt sem ismerek sehol a világon, amelyen az indulás igénye automatikusan a minőség zálogát jelentené. Több nevezési mechanizmus kombinációja (jelentkezés – a szakmai zsűri állásfoglalása – több lépcsős minősítés, díjazottak, a szűkebb értelemben vett finálé...) oly módon segíti a versenyzésben érintett munkákat, hogy ne legyenek egymás ártalmára, ne lopják el a nyilvánosság

3 Dušan Kállay (1948–) festőművész, grafikus, illusztrátor

4 Juraj Martiška (1969–) festőművész, illusztrátor, képregény-rajzoló

5 Martina Matlovičová-Králová (1975–) festőművész, illusztrátor

6 Ondrej Zimka (1937–) festő- és plakátművész, illusztrátor, karikaturista

7 Jozef Tiso (1887–1947) katolikus pap, politikus, a második világháború éveiben fennállt Szlovák Köztársaság elnöke; háborús bűnösneként halálra ítélték és kivégezték. A szlovák történelem legellentmondásosabb személyiségei közé tartozik.

figyelmét és ne idézzenek elő indokolatlan elvárásokat, amelyeknek ilyen tömeges méretek esetében úgyszólván lehetetlen megfelelni.

Tudatában vagyok, hogy ha valaki hangosan kimondja ezeket a szavakat, akkor olyan benyomást kelthet, mintha Pandora szelencéjét nyitogatná – kivált ha a kiállítást létrehozó munkacsoportban az érzélgősséggel vegyes kegyeletességé a legfőbb szó. Márpedig ez az, ami – nyíltan és hangosan mondom – az idei Biennálén minden zugában érezhető. Fájó szívvel mondom ezt, s a nem kötelező, de annál mélyebb és valóságosabb tisztelet jegyében, amelyet olyan urak iránt érzek, mint Albín Brunovský, Miroslav Cipár és Dušan Roll, s mások iránt is – mindenekelőtt Zuzana Jarošová asszonyra gondolok –, akik sok éve ennek a még mindig egyedülálló kiállításnak a szervezői. Ezúttal azonban – véleményem szerint – valóban a BIB egész koncepciójának mélyreható ártértekeltésére volna szükség.

S ezzel egy olyan momentumhoz jutottam, amelyet az idei tárlat reflexiójának szemszögéből kulcsfontosságúnak tartok. Meggyőződésem ugyanis, hogy azok a visszasságok és torzulások, amelyek túl sokáig gubbasztottak ama hírneves szelence fedele alatt – úgy mint egy inkubátorban –, már úgyszólván morfémmá alakultak át, és megtalálták a napvilágra vezető utat. S idén beköltöztek a Szlovák Nemzeti Múzeum földszintjére és első emeletére. Hangsúlyozom: a bemutatás módjáról és a verseny mechanizmusáról beszélek, nem pedig a rendezvény értelméről. A „hogyan” fölött töprengnek tehát, nem az „igen vagy nem” kérdése fölött.

Nem tudok semmi konkrétat és érthetőt azokról a körülményekről és okokról, amelyek miatt a kiállítás a továbbra is a Szlovák Nemzeti Felkelés terén, a 12-es szám alatt álló, a Művészet Háza néven ismert, ma Kunsthallénak nevezett intézmény kiállítótermeiből a Vajanský rakpartra költözött. Megjegyzem, hogy helyszíneként a Művészet Háza sem volt ideális. Meglehető csábító volna minden hiányosságért a kiállítóterem nem megfelelő adottságait hibáztatni: utóbbiakat a 19. és 20. század fordulójának felvilágosult múzeumügyi alapelveinek megfelelően tervezték meg, a bírálókat tehát könnyelmű, felszínes és értelmetlen volna. Hiszen például

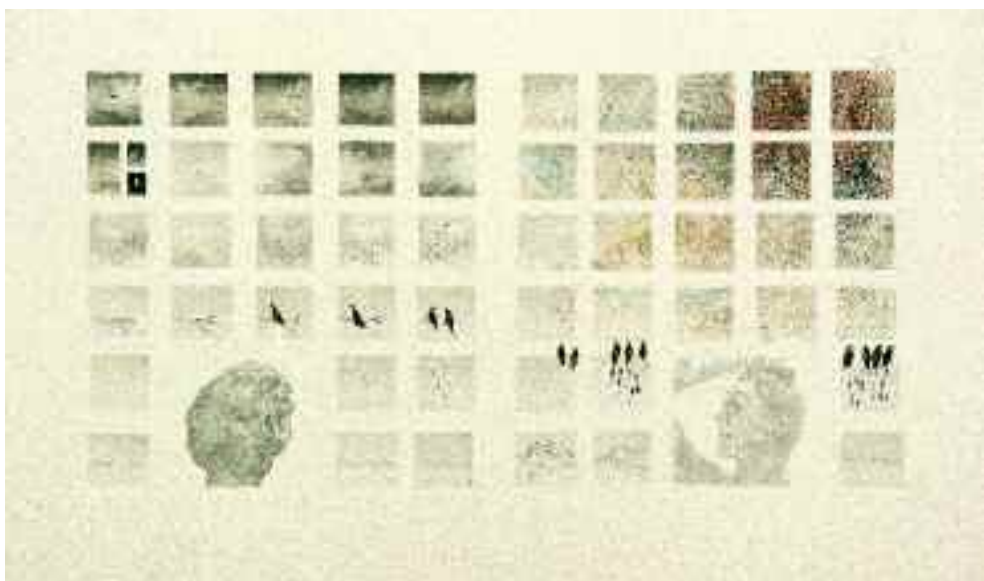
arra, ahogy Svetozár Mydlo munkáit bemutatták, nem a tér építészeti elrendezése nyomta rá bélyegét, hanem a kiállítás megtervező és felépítő emberek tanácstalansága és koncepciótlansága. A legolcsóbb kiállítási kellékekből és különböző lemezekből összetakolt ál-labirintus minden fényt és levegőt felfalt, holott a szóban forgó tér teraszán, melyre múzeumi kávézóként emlékszem, mindkettőből mindig volt elég, mi több, a fény itt lágyan szétszóródott.

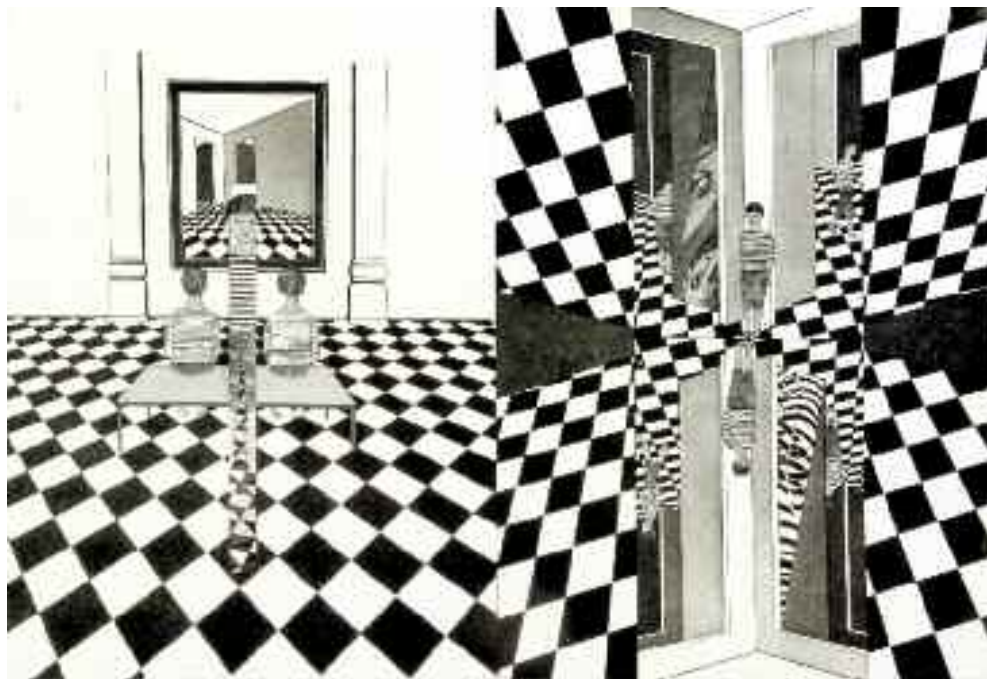
A szervezők által közreadott kiállítási katalógus szerint – amely egyébként ugyanolyan túlszűfolt, mint az egész tárlat – a kiállítás látványvilágáért és térbeli elrendezéséért a D&D studio vállalt felelősséget. Nével nem szerepelt senki, csak a kiállítások rendezésével foglalkozó káeftől szerezhettünk tudomást, melynek a honlapjáról többek között az derül ki, hogy miközben az általuk a fogászati nagyvásáron rendezett kiállítást legjelentősebb vállalkozásaik között tartják számon, a BIB-et meg sem említik. Hm – nyilván azt mondjuk majd, hogy „pénzért mindent lehet”. De itt nem a pénz az elsődleges. Itt kifejezetten arról van szó, hogy nem értették meg egy olyan jellegű kiállítás valódi küldetését, mint amilyen a BIB. Mondok egy példát: hogyha abból a feltételezésből indulunk ki, melyet a kiállítás szervezői is vehemensen magukénak vallanak – abból az axiómából, mely szerint a szakmai közönségen kívül a gyerekek alkotják a legfőbb célcsoportot, akiket jobban vagy rosszabbul szervezve az iskolák vagy spontán módon a szülők hoznak el ide, akkor azt látjuk, hogy a kikényszerített kiállítási koncepciót a horizontális sík túlterhelése jellemzi, s a gyerekek átlagos, 120 centiméteres testmagasságát tekintetbe véve azt kell leszögeznünk, hogy a kiállított illusztrációk felét vagy nem látják, mert számukra túl magasan vannak, vagy a fényviszonyok deformálják, sőt sokszor értéktelenítik is őket.

Lehet, hogy nevetségessé tűnik, amit elmondom, de megtettem: a kiállítás több pontján térdre ereszkedtem. Mi több, olykor térdem kúszva araszoltam előre. Csak azért tettem így, hogy kipróbáljam, hogyan érzi magát az összeszűkített, a klausztróbia érzését keltő térben kialakult kéményekben egy olyan ember, aki nem rendelkezik az én 190 centiméteres testmagassággal, és másfél méteresnél

Ludwig Volbeda – Hollandia/Grand Prix

Ji-min Kim – Dél-Korea/Aranyalma

alacsonyabb. Nos, nem éreztem jól magam. S megállapítottam, hogy a panelek felső részén elhelyezett illusztrációk egyikét-másikat nem is látom. S kérem, ne küldjenek szemészhez. Nagyszerűen látok. Észrevettem például azt is, hogy az üres keretekben felfüggesztett könyvek olyan magasan voltak, hogy a gyerekek egy része beléjük sem lapozhatott, másfelől pedig sehogy sem kapcsolódtak a közvetlen közelükben elhelyezett illusztrációkhoz; s mindezen túlmenően inadekvát megoldásnak találok, hogy a könyvillusztrációkat felvonultató tárlaton a könyvek egy részét így helyezik el. Nem füzetek voltak, amelyekbe a hetesek beírják a szünet alatt egymást krétával megdobáló osztálytársakat. Könyvek voltak. Így formálják a gyerekek viszonyát a könyvhöz? – kérdeztem magamban, aztán felálltam és leporoltam a térdem. A por lehullott, a kételyek megmaradtak.

Engedjék meg, hogy arról is szóljak egy-két szót, milyen koncepció jegyében állították ki a könyveket az idei Biennálén: a könyveket, amelyeket egymásra halmoztak, üveglapok alá tettek és elzártak.

Kétharmaduk csak kis réseken át kandikált ki a nagyvilágra a szerencsésebb kötetek alól. De hát miféle szerencse ott heverni a halomban? Csak nagyfokú visszafogottságom akadályoz meg abban, hogy ezt a képzettársítást tovább szőjem. Elképzelem, hogy dél-koreai szerző vagyok és a fél világot beutaztam, egy bezárt tárló mélyén találjam meg a könyvemet, levegőtlen helyen, ahol bele sem lapozhatok... Nos, a sírás környékezett. S hogy a gyerekek bele akartak lapozni a könyvekbe, arra mérget vehetnek. Csak a kiállításon töltött néhány óra alatt több tucatnyi olyan gyereket láttam és hallottam, akik erre vágytak. Ugyanezt az óhaj fogalmazta meg a gyerekzsúri is, információim tehát első kézből valók.

Ilt egy pillanatra le kell ténnem az idei tárlaton egymással versenyztetett munkák világán utilisztarikusán átkanyargó ösvényről, és szélesebb összefüggéseket is figyelembe véve meg kell próbálkoznom annak elgondolásával, mi az értelme annak, hogy egyugyanazon helyen és időben ilyen rendkívüli mennyiségű illusztrációt állítanak ki. A szervezők

Jüri Mildeberg – Észtország

Monika Masłowska – Ausztria

a marketinghez kapcsolódó kommunikációban két körülményt hangsúlyoznak: hogy versenyről van szó (a legjelentősebből, legnagyobból, a legrégebbek egyikéről...), s hogy az illusztráció: művészet. Csakhogy ez nem fontos. Vagy legalábbis nem ez a legfontosabb. S biztos, hogy a második állítás nem mondható maradéktalanul igaznak. Az illusztrálás számos más alkotó tevékenységhez hasonlóan lehet művészet is. Lehet. Bizonyos, nagyon szerencsés körülmények között, ahogy azt Albín Brunovský munkásságának egy részével történt. Vagy Miroslav Cipár esetében, aki az én szememben még inkább megfelel ennek az abszolútiumnak. A könyvillusztráció azonban mindenekelőtt valaminek az alkalmazása. Akkor minek ez a sok lebecsülő, agitatív szócséplés a művészi értéke körül? Olyan ez, mint a világcsúcs bejelentése a verseny előtt, melyen végül akkor is örülünk, ha befutunk a célba.

Napjainkban, annak a munkának is köszönhetően, amelyet a BIB alapítói és alkotói létének évtizedei folyamán a könyvillusztráció egyenjogúsítása érdekében tettek, valóban szükségtelen a végtelenségig

magyarázni, hogy az illusztráció a könyvkultúra elválaszthatatlan és messzemenően inspiratív része, s elsődlegesen az a gyerekeknek szóló könyvek esetében. De új kihívásokkal szembesültünk, amelyek – hogyha hajlandóak vagyunk megfelelő dimenzióban látni a dolgokat – elválaszthatatlanok a könyv témakörétől, tehát a szöveges részétől. Halál, erőszak, terrorizmus, euthanázia, örökbe fogadás, a nemek egyenlősége, a kulturális sokszínűség és a bigott idegengyűlölet ellentéte, napjaink informatikai és kommunikációs technológiáinak csapdái... A jelenkor és a közeljövő itt megnevezett fontos témái – s kívülük még számos más – méltóképpen és kellően sürgető módon állhatnak a figyelem középpontjában, ha azt kellene elmondani, hogy a társadalomnak érdemes az illusztrációba mint alkotómunkába befektetnie. Annak unos-untalan, ötletelen s végső soron megtévesztő hangoztatása, hogy az illusztráció a priori művészet, olyan lejárt lemez, amelyet már azok sem hallgatnak, akik ezt az állítást papagáj módjára annyit ismételve, hogy az egész már a karaokéra emlékeztet: mindent

Ofra Amit
– Izrael

Mirocomachiko
– Japán/Plakett

Ofra Amit
– Izrael/Plakett

csak kölcsönöztünk valahol, minden másé, csak az egoista öncsodálat öröme a miénk. A kiállított alkotások művészi kvalitásait hangoztató érvelés túlhajtása a pseudoakadémizmus benyomását kelti, amely fölött a beavottak akarva-nem akarva csak vigyorognak, a tájékozatlanok viszont elkezdnek tőle félni.

A másik mozzanat, amelyet a BIB jelenlegi koncepciójában problematikusnak látok, a tömeges jelleg és a versenyszerűség. Igen, tudom: a maratonfutó saját teljesítményéből fakadó élménye a tízezres tömegben a tömeg nagyságával egyenes arányban hatványozódik meg. Ennek az előfeltétele azonban a futók közvetlen fizikai részvétele. Ha valaki elküldi a képeit egy, a világ másik végében megrendezett kiállításra, s látja, hogy művei ezernyi más kép között függnek a falon, akkor egészen más minőségű érzelmi élményben van része. Mindkettőt megtapasztaltam, s ahogy egy régi vicc is mondja, összehasonlíthatatlanok.

Ha a szervezőknek valóban az a céljuk, hogy annak a legjavát mutassák be, ami két év alatt az egész világ illusztrátorainak pultjain, állványain és számítógépeiben megszületett, akkor nincs más választásuk, mint rátermett diplomatákat, biztosokat és cserkészeket toborozni, akiket szétküldenek a nagyvilágba, hogy kitaróan keressék a legprogresszívabb irányzatokat képviselő alkotókat. S van még egy momentum, amelyet fontosnak tartok: úgy mutatni be egy illusztrációt – még ha képzőművészeti alkotásnak tekintik is –, mint valamiféle preparált kiállítási tárgyat, a könyv irodalmi részétől elszakítva, kontextus nélkül, amely legalább a témát megismertetné velünk, ha már nem áll módunkban az eredeti művel megismerkedni – nos, ez rövidlátó magatartás. Ha a kiállított illusztrációk mellett a képeket tartalmazó könyv annotációja is olvasható volna, a nézők érdeklődése biztosan nem csökkenne. Arról a könyves gyakorlatról nem is beszélve, hogy általában a szövegé az elsőbbség, s az illusztrátor csak másodikként jut szóhoz, következképp úgy viselkedik, mint a meghíletett alkotó. Képzelnék csak el, hogy egy hegedűvirtuóz Paganini-variációkat játszana, de nem vallaná be, hogy Paganiniról van szó. Kérem, ne vegyük ezt

szó szerint: tudom, hogy a szerző nevét és a könyv címét a kiállító feltüntetik. Ezt csak annak margójára jegyzem meg, hogy nekem, egy ilyen jellegű kiállítás kíváncsi látogatójának mi minden növelhetné a komfortérzetét, mélyíthetné el a kiállítás megtekintéséhez kapcsolódó élményt.

A tárlat modellje, mely szerint a BIB 2017 anyagát előkészítették a bemutatásra, időközben meghaladottá vált. A kiállítás úgy került át a Szlovák Nemzeti Múzeum eleve barátságtalan tereibe, hogy az összes hátránya megmaradt, amelyek a Művészetek Házához kötődő évek során alakultak ki. Ezekben a termekben, amelyekben a függőleges vonalak dominanciája már-már torzító hatású, a BIB főleg az előnytelen oldalait mutatta meg. A szó szoros értelmében szorongató érzést keltő és üttökopott kiállítótermekben az illusztrációk úgy bújtak össze, mint a tipikus migránsok. A falmélyedésbe dugott díjak, amelyek talán jól mutatnának egy falusi sportklub klubhelyiségében; a kiállítások fél évszázados története; a levegőben lógó könyvek, amelyeket más helyeken viszont méltatlan módon úgy halmoztak egymásra egy-egy üveglap alatt, hogy nem is lehet őket áttekinteni, miközben a tárlókat tüntetően kulcsra zárták; az egyes országokat képviselő gyűjtemények szó szerint kaotikus elrendezése; a tematikai határátlépések, amelyek nem állnak összhangban a tárlat adott részének a leírásával... Eh, úgy tébláboltam ott, mint a borjú, akit nemcsak azzal leptek meg, hogy átfestették a kedvenc kapuját, hanem el is tüntették valahová.

Nem tudom és nem is sejtem, hogy egy olyan kiállítás szervezői, melynek esetében a látogatók nagy többségét csoportokba szervezett gyerekek teszik ki, akiket az alkalomra kibérelt autóbusz hoz el a tárlatra és visz el onnan, miért ragaszkodnak körömszakadtáig Pozsony szűk értelemben vett városközpontjához. S ha szabad bátortalanul javasolnom: talán Pozsonyhoz sem kellene ragaszkodniuk. Ne nevéssenek ki, kérem. Igen, vidéki vagyok, de tudom, hogy szükség esetén a kanadai hoki-klubok is el tudnak költözni az egyik városból egy másikba. A színházi és filmfesztiválok is képesek erre. Lehet, hogy nem is kellene ilyen távoli példákkal élnünk – de mindenképp és határozottan

Israel Barrón
– Mexicó/Plakett

Tatsuya Kameyama,
Atsuko Nakagawa – Japán

Hanne Bartholin
– Dánia/Plakett

ragaszkodom ahhoz, hogy ha a szervezők nem akarják a BIB-től, a saját rendezvényüktől megtagadni az értelmes jövőt, akkor sürgősen olyan terek után kellene nézniük, amelyek nemcsak a méreteiknek és a megfelelőbb fényviszonyoknak köszönhetően lesznek nagyvonalúbbak, hanem feltétlenül alkalmat kéne adniuk maguknak arra, hogy interaktív, a gyerekek kíváncsiságával szemben előzékes és ösztönző erejű formát adjanak ennek a kiállításnak. Az itt kiállító alkotók munkái is több tiszteletet érdemelnek, mint a 180 grammos papírból készített, hét centiméteres, obligát paszpartu, az előregyártott fémkeret és a katalógus, amely épp csak arra jó, hogy a polcon belepje a por, s a rosszhiszemű recenzensek lapozgassák. Számos nagy hiányosságon túlmenően említést sem találtam benne például az idei évfolyam díjazottjairól. S tulajdonképpen az előző évfolyamok díjazottjairól sem. S ez ma, a hatékony digitális nyomtatás birtokában problémát jelent? Mire jó nekem a versengés katalógusa, melyből nem tudom meg, milyen eredményeket hozott a versengés? Eh, elég ebből, bár még sok minden itt van a nyelvem hegyén. De csak azért, mert meggyőződésem, hogy egy olyan érdemeket felmutató, olyan hírnévvel rendelkező és társadalmilag olyannyira hasznos rendezvény, mint amilyen az Illusztrációk Pozsonyi Biennáléja, nem szolgált rá arra, hogy az elszalasztott lehetőségek provinciális bemutatójaként végezze. Egyszer már írtam a BIB-ről – de hogy mit, arra nem emlékszem. S amikor elfogadtam ezt a feladatot, a kezdeti habozás után azt mondtam magamban: azt a korábbi írást nem fogom keresni az archívumomban, nem nézek utána. Lehet, hogy ellentmondásba kerülök azzal, amit nagyjából tíz évvel ezelőtt írtam, lehet hogy nem: ez nem fontos. Másvalami fontos: hogy azok, akik látogatói élményeim értékelését olvasni fogják, megértsék, hogy nem valamiféle rossz szándék vagy frusztráció vezetett. Tárlatokra, koncertekre, színházi előadásokra és filmekre járok; könyveket olvasok és leghálásabb befogadók közé tartozom, tekintet nélkül arra, hogy akik szólni akarnak hozzám, milyen esztétikai kulcsot választottak ehhez. De ez csak addig a pillanatig van így, amíg a jelzett szándék és megvalósítósa

Dušan Kállay – Szlovákia/Postabank díja

Peter Uchnár – Szlovákia/ Gyermekzsúri díja

Anna Desznyitszkaja – Oroszország/Aranyalma

Romana Romanyisin – Andrij Lesziv – Ukrajna/Plakett

között nem kezd szétrénylőni az ellentétek ollója – ez az, amit kinyilvánítanak, s közben ilyenek; ezt mondják, de mást tesznek. A BIB aktuális változatának esetében ez történt. Az illusztrációk azonban nem tehetnek róla.

(Pozsony, Bán (Bánovce nad Bebravou), Bécs, 2017. szeptember 11.)

Fordította és a jegyzeteket írta:
G. Kovács László

Az Illusztrációk Pozsonyi Biennáléja (Bienále ilustrácií Bratislava, BIB) nemzetközi zsűrije:

Ali Boozari (Irán), Fanuel Hanán Diaz (Venezuela), Victoria Fomina (Oroszország), Yukiko Hiromatsu (Japán) – a zsűri elnöke, Akoss Ofori-Mensah (Ghána), Ľubo Paľo (Szlovákia) Kamila Slocinska (Dánia), Tanya Sternson (Izrael), Senka Vlahovič (Szerbia)

GRAND PRIX 2017 – Ludwig Volbeda/ Hollandia: Madarak

A BIB ARANYMÁJA 2017 – Maki Arai/Japán: *Pity-pang*; Ji-Min Kim/Koreai Köztársaság: *Bújócska*; Narges Mohamadi/Irán: *Szarvas voltam*; Daniela Olejníková/ Szlovákia: *Vidám bestiárium*, *Menekülés*

A BIB 2017 PLAKETTJE – Hanne Bartholin/Dánia: *Egy történet rólad, Egy történet mindenről*; Ofra Amit/Izrael: *So-So, Go-Go és Sunny*; Mirocomachico/Japán: *A bestiák lesben állnak*; Israel Barón/Mexikó: *A mexikói mágikus lények bestiáriuma*; Romana Romanyisin/Andrij Lesziv/Ukrajna: *Hangosan, finoman, suttogva*; Ivan Franko A-tól Z-ig

A GYERMEKSZŰRI DÍJA – Peter Uchnár/Szlovákia

POZSONY FŐPOLGÁRMESTERÉNEK DÍJA – Svetozár Košický/Szlovákia

A POSTABANK (POŠTOVÁ BANKA) DÍJA – Dušan Kállay/Szlovákia

G. Kovács László fordítása

BIB 2017: Kiállító országok száma: 49; Az illusztrátorok száma: 373; A könyvek száma: 488; Az illusztrációk száma: 2657

BIB 2017 bélyeg – Vera Klimová

Svetozár Košický – Szlovákia/Pozsony főpolgármesterének díja

JEGYZET

Silvester Lavrík (1964–) szlovák prózaíró, költő, dráma-, forgatókönyv- és dalszövegíró, publicista, napjaink szlovák irodalmának egyik legismertebb képviselője. Pályája során volt tanár, dolgozott reklámügynökségnél, művészeti vezetőként egy csehországi színházban és rendezőként a Szlovák Rádiónál, de rádióadót is igazgatott. Jelenleg a Rádío Litera és a Rádío Klasika projektmenedzsere. Színdarabokat 1996, prózai alkotásokat 2002 óta publikál. Drámái közül említsük meg az Utolsó nyári nap (Posledný letný deň, 1998), Báthory Erzsébet (Alžběta Báthoryová, 1999) és a Sárga, sárga liliom (Žltá, žltá ľalia, 2003) címűeket; prózai műveinek sorából mindenképp a Tollrajz (Perokresba, 2006), Zu (2011) és a Vasárnapi sakk Tisóval (Nedeľné šachy s Tisom, 2016) kellett figyelmet. – A fordító jegyzete.